

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ АПК

Випуск 6 (89)

Біла Церква
2011

ЗМІСТ

Крисанов Д.Ф., Варченко О.М., Удова Л.О. Інноваційний розвиток особистих селянських господарств	5
Кваша С.М., Суховій А.І. Стан та перспективи розвитку ринку плодоовочевої продукції	15
Стефанов С.Є. Впровадження методу програмно-цільового бюджетування (ПЦМ): міжнародний досвід та вітчизняні реалії	18
Яворська Т.І. Формування виробничих витрат в особистих селянських господарствах	31
Губенко В.І. Регулювання виробництва і міжнародних економічних відносин: наслідки та проблеми.....	36
Арбузова Т.В. Економічні ефекти експортних мит на зерно як засіб державного регулювання розвитку аграрної галузі	39
Свиноус І.В. Організаційно-економічні підходи до визначення факторів стійкості особистих селянських господарств	45
Залстов О.М. Екологічне страхування: поняття та зміст у сучасних умовах	49
Тернавська І.Б. Сучасний стан продовольчої безпеки Черкаського регіону	53
Лучик В.Є. Оцінка продуктивності регіонів	56
Тулуш Л.Д., Малініна Н.М. Оподаткування доходів сільськогосподарських товаровиробників: закономірності розвитку та сучасні тенденції.....	60
Вдовенко Л.О. Роль банківської системи України у механізмі кредитного забезпечення аграрних підприємств.....	67
Дребот О.І. Напрями залучення інвестицій у землекористування	71
Ланченко Є.О. Соціально-трудова гарантія зайнятого населення у сільському господарстві.....	75
Капінус Л.В., Гаврилова Т.В., Сінгаєвський І.О. Порівняльний аналіз цінових моделей розміщення інтернет-реклами	79
Замкевич Б.М. Людський розвиток і якість життя в Україні в умовах економічних трансформацій	83
Кобзиста О.О. Формування сучасної системи соціального страхування в Україні	87
Пархоменко Л.А. Забезпеченість земельними ресурсами фермерських господарств Черкаської та Вінницької областей.....	92
Соколюк С.Ю., Соколюк К.Ю. Інвестиційні надходження в сільське господарство Вінницької області	95
Ткачук С.П., Жарун О.В. Ефективне функціонування сільськогосподарських підприємств на інноваційній основі	97
Стаднік Л.І. Облік витрат та оцінка сільськогосподарської продукції	102
Сокольська Т.В. Концептуальні основи розвитку сільських територій в Україні.....	106
Бондар О.С. Моделювання інвестиційних процесів в аграрних підприємствах	111
Юхименко П.І., Загурський О.М., Вдовика К. І. Антикризові заходи підприємства в ринковій економіці	116
Лобунець В.І. Напрями удосконалення зовнішньоекономічної політики України.....	121
Ксьонжик І.В. Формування соціальної відповідальності підприємств	126
Кирилюк О.Ф. Вітчизняний ринок м'яса птиці в умовах розвитку світових інтеграційних процесів	128
Белова Т.Г., Крайнюченко О.Ф., Розумей С.Б. Вибір стратегії ціноутворення на різних етапах життєвого циклу товару.....	132
Крайнюченко О.Ф., Белова Т.Г., Капінус Л. В., Розумей С.Б. Взаємозв'язок складових процесу ціноутворення	135
Волков С.С. До питання залежності ефективності сільськогосподарського виробництва від факторів його розвитку	140
Кармазін В.І. Соціальна політика держави в умовах модернізації.....	143
Чернадчук Ж.В. Методичні підходи до ринкового ціноутворення на продукцію свинарства	147

Устименко І.В. Стан, проблеми та можливості покращення фінансового забезпечення інвестування аграрних підприємств	150
Семенда О.В. Формування стійкої кормової бази як елемента інтенсифікації молочного скотарства	153
Рубан О.О. Сучасні проблеми формування економічного механізму сталого розвитку сільських територій регіону	156
Ринденко Н.А. Оптові ринки сільськогосподарської продукції як фактор ефективної підтримки господарств населення в Україні	159
Бублик М.Б. Проблеми і перспективи розвитку м'ясного птахівництва на Сході України.....	164
Старченко А.Ю. Аналіз виробництва продукції олійних культур в Луганській області.....	168
Карман О.В. Економічні відносини у виробництві овочів в особистих селянських господарствах	172
Гевлич В.В. Еволюція розвитку екологічного страхування	176
Бондар В.В. Теоретико-методологічні підходи до визначення поняття «мотивація».....	180
Бабенкова Т.Ю. Розвиток логістичних систем розподілу агропродовольчої продукції на регіональному ринку.....	183
Людвенко Д.В., Лисак І.М. Податковий кодекс як фактор впливу на ефективність господарювання підприємств в аграрному секторі економіки України	188
Ціхановська В.М. Методологічні засади розвитку аграрного ринку України	191
Ніценко В.С. Структурні перетворення в сільському господарстві на регіональному рівні	196

поступове зниження ставок за окремими податками, введення «податкових канікул» є позитивним зрушенням. Однак для забезпечення гармонійних відносин уряду і платників податків для досягнення економічного ефекту необхідно ввести поправки в податкову систему.

За результатами досліджень науковців сфери оподаткування ми зробили наступні висновки, а саме:

- Для належного ліберального сприйняття Податкового кодексу необхідно ввести окремі розділи щодо прав, обов'язків та відповідальності суб'єктів податкового процесу та конкретизувати ці питання стосовно органів ДПС.

- Новинка податкової системи – «податкові канікули» є методом стимулювання підприємницької активності у сільському господарстві.

- Немає необхідності вносити окремі статті щодо визначення порушень органів ДПС та визначати відповідно до них міри покарання. Це повністю є компетенцією інших кодексів і відповідних нормативно-правових актів, які їм підпорядковані. Податковий кодекс не є засобом примусу, це є інструмент регулювання податкових відносин держави і суб'єктів господарювання.

- Задля єдності податкової системи і бухгалтерського обліку доцільно в кодексі робити посилання на нормативні бухгалтерські акти. Таким чином, це спрощує обсяг інформації статей кодексу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий Кодекс України від 23.12.2010 №2856-VI // Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2010. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань).
2. Крушельницька Т.А. Податковий кодекс як фактор гармонізації економічних відносин / Крушельницька Т.А. // Фінанси України. – №9. – 2010. – С.10–16.
3. Варналій З.В. Вплив оподаткування прибутком на економічний розвиток України / Варналій З.В., Серебрянський Д.О. // Економіка та держава. – №4. – 2011. – С.34–38.
4. Бабіч В.В. Удосконалення оподаткування прибутку на основі визначення об'єкта оподаткування / В.В. Бабіч, Пóдєрьогін А.М. // Економіка АПК. – №9. – 2010. – С.12–16.
5. Горпинюк І. Податкові канікули для агробізнесу / Горпинюк І. // Агробізнес сьогодні. – №11. – 2011. – С.10–17.
6. Майбуров І.А. Теорія і практика податкової реформи: звіряємо позиції / Майбуров І.А., Іванов Ю.Б. // Економіка України. – №5. – 2010. – С.2–7.

Налоговый кодекс в качестве фактора влияния на эффективность ведения хозяйства предприятий в аграрном секторе экономики Украины

Д.В. Людвенко, И.М. Лисак

Рассмотрен налоговый кодекс в качестве фактора влияния на эффективность ведения хозяйства предприятий в аграрном секторе экономики Украины, предложено внедрение научно обоснованной ставки налога.

Ключевые слова: налоги, финансовые результаты, Налоговый кодекс, АПК.

The Internal revenue code as factor of influence on efficiency of ménage enterprises in the agrarian sector of economy Ukraine

D. Lyudvenko, I. Lysak

The internal revenue code is considered a factor of influence on enterprises economy efficiency in agrarian sector of Ukraine economics. there has been suggested to implement scientifically grounded tax rate and amendments which should be used in the tax system.

Key words: taxes, financial results, Tax the code, AIC.

УДК 339.13.01

ЦІХАНОВСЬКА В.М., канд. екон. наук

Вінницький національний аграрний університет

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Розглянуто сучасний стан, структуру та суб'єкти аграрного ринку України. Визначено головні його проблеми та можливі напрями їх вирішення.

Ключові слова: аграрний ринок, пропозиція, суб'єкти ринку, попит, конкуренти, товаровиробники, агропродовольча продукція, сільгоспідприємства.

Постановка проблеми Перехід на ринкові принципи господарювання забезпечив усім господарюючим суб'єктам в аграрній сфері економіки статус суверенних товаровиробників. На сьогодні вони самостійно вирішують питання, що, як, скільки і для кого виробляти, зрозуміло, враховуючи при цьому кон'юнктуру ринку щодо їх продукції, а тому товаровиробники мають зважити

на існуючі на їх продукцію попит і пропозицію, реальних і потенційних конкурентів і, головне, на ринкові ціни. Саме тому на сьогодні для всіх аграрних господарств ринок замінив колишнє державне управління. На відміну від нього, ринок за своєю природою є об'єктивним, демократичним, індикативним і не має ознак бюрократизму. Безпосередньо він не вказує підприємствам, що саме, скільки, як і для кого виробляти. У них є широкий вибір. Водночас кожний товаровиробник враховує ринкові принципи і повинен до них пристосовуватися, тобто діє на свій страх і ризик. Нагорода йому – прибуток, а неефективне господарювання загрожує чи навіть призводить до економічного банкрутства.

За таких умов дослідження природи ринку, його кон'юнктури для кожного господарника набуває вирішального практичного значення. Про це свідчить сучасний стан аграрного сектору економіки, в якому майже половина господарюючих суб'єктів є збитковими [1]. Ринкова економіка, що охоплює нині понад 200 держав і територій планети, у давні часи починалася зі створення місцевого, дрібного за розмірами ринку аграрної продукції. Існує багато визначень поняття «ринку», але є деякі аспекти, які потрібно дослідити [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням гармонізації функціонування ринку аграрної продукції, забезпечення ефективності діяльності аграрних підприємств та розвитку їх конкурентоспроможності присвячені дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. У контексті нашого дослідження необхідно звернути особливу увагу на наукові праці Е. Тоффлера, В. Леферта, Дж. Суїннена, П. Саблука, О. Мороза, П. Гайдуцького, Л. Мельника та інших.

Метою дослідження є вивчення природи аграрного ринку, його сучасного стану, структури, суб'єктів, проблем та перспектив розвитку. В нашій державі в аграрному ринку існує чимало проблем, які потрібно негайно вирішувати.

Результати досліджень та їх обговорення. Отже, дослідження концептуальних основ ринків сільськогосподарської продукції передусім потребує з'ясування співвідношення таких категорій, як аграрний ринок (або ринок сільськогосподарської продукції) та ринок агропромислової продукції [2].

Проведене дослідження дало можливість виділити два підходи до визначення співвідношення категорій аграрного та агропромислового ринків:

1) розподіл аграрного й агропромислового ринків за об'єктами економічних відносин (товаром). Так, аграрний ринок будується на торгівлі виключно сільськогосподарськими продуктами (сировина та продукти, що пройшли первинну переробку), натомість агропромисловий ринок, крім названих продуктів, включає й ринок засобів виробництва. Такої думки дотримуються О. Мороз, В. Андрійчук, П. Гайдуцький та ін.;

2) ототожнення цих понять, що відбувається за рахунок змістового розширення поняття „аграрний ринок“, який, відповідно до зазначеного підходу, охоплює ринок засобів виробництва. Прибічниками такого підходу є П. Саблук, Ю. Коваленко, Д. Левківська та ін. Вбачається обгрунтованішим, що агропромисловий ринок є більшим конгломератом сукупності ринків, пов'язаних з аграрним виробництвом у цілому. В такому ринковому середовищі співіснують різні за суттю і засадами функціонування групи ринків: сільськогосподарських продуктів, виробничих ресурсів, техніки, засобів хімізації тощо [2]. Отже, ринок, як відомо, є складним і багатоаспектним економічним явищем. Науковці виробили такі підходи до визначення поняття аграрного ринку:

1) аграрний ринок як система економіко-правових відносин.

На думку О. Мороза, специфіка аграрного ринку пов'язана з його економічними відносинами у процесі обороту сільськогосподарської продукції. Такий ринок, на переконання науковця, складається із ряду специфічних продуктових ринків (цукру, зерна, овочевої продукції тощо).

На основі такого підходу, однак дещо звужено, Закон України „Про державну підтримку сільського господарства України“ дає наступне визначення: «Аграрний ринок – сукупність правовідносин, пов'язаних з укладенням та виконанням цивільно-правових договорів щодо сільськогосподарської продукції».

За визначенням П. Саблука, аграрний ринок – це сфера взаємодії суб'єктів ринку щодо забезпечення виробництва і вільного руху сільськогосподарської продукції, продовольчих товарів, технологій, засобів виробництва та послуг для агропромислового комплексу, аграрної науково-технічної продукції. Як бачимо, цей підхід дає змогу досить повно, хоч і дещо укрупнено, охарактеризувати специфіку аграрного, як і будь-якого іншого, ринку;

2) аграрний ринок як сукупність дрібніших товарних ринків.

Обґрунтованість даного підходу є суперечливою, оскільки він найменшою мірою характеризує аграрний ринок функціонально, хоча на перший погляд здається найбільш широким. Розглянемо визначення аграрного ринку, які будуються на цьому підході.

Л. Левківська вважає, що аграрний ринок – це сукупність відокремлених товарних ринків, які функціонують для забезпечення виробництва та вільного руху сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки. Такий ринок поділяється на: продовольчі ринки; ринок матеріально-технічних ресурсів для сільського господарства; ринок сфери послуг; ринок маркетингової сфери.

В. Леферт та Дж. Суїннен зазначають, що у перші роки реформ у більшості країн СНД і ЦСЄ у процесі ринкової лібералізації підприємства-дистриб'ютори сировини аграрної продукції були приватизовані без їх розмежування на менші конкуруючі ринкові суб'єкти. У зв'язку з цим, у період реформ виробники часто звинувачували великих постачальників у зловживанні монопольним становищем, успадкованим від планової економічної системи через встановлення завищених цін. Про монополістичне становище, яке й досі притаманне постачальникам матеріально-технічних ресурсів для сільськогосподарського виробництва, зазначають і вітчизняні дослідники. Це, у свою чергу, сприяло зростанню цін на аграрну продукцію. Цю проблему В. Леферт та Дж. Суїннен оцінюють як досить вагому. Вони зазначають, що у більшості країн СНД (особливо у Росії та Україні) місцева влада продовжувала допомагати колишнім державним і колективним господарствам у залученні виробничих ресурсів, часто за цінами, нижчими за ринкові, в обмін на згоду виробників продавати продукцію за попередньо обумовленими цінами [2];

3) аграрний ринок як система інститутів, механізмів і принципів, що забезпечують товарно-обмінні процеси в аграрному секторі країни.

Ю. Коваленко визначає аграрний ринок як систему установ, методів і ресурсів, головним завданням якої є координація та управління агропромисловим виробництвом країни на основі обмінних процесів з метою задоволення споживчих потреб її громадян. Однак, наведене визначення ототожнює поняття «аграрний» і «агропромисловий», що, як було обґрунтовано вище, не є абсолютно вірним.

Таким чином, аграрний ринок – це система установ, відносин та принципів функціонування, яка забезпечує обмінні процеси між виробниками сільськогосподарської продукції та її споживачами (переробними підприємствами або населенням). При цьому аграрний ринок є складовою агропромислового ринку, який крім ринків аграрної продукції, ще включає ринки сільськогосподарської техніки, пально-мастильних матеріалів тощо [2].

У кожній сфері і галузі економіки ринок має певні особливості. Стосовно аграрного ринку такими є: наявність особливого об'єкта купівлі-продажу ділянок земель сільськогосподарського призначення; сезонність виробництва в рослинництві, що зумовлює нерівномірність, а точніше, сезонність пропозиції його продукції, відповідно істотне коливання ринкових цін на неї; для сільського господарства характерним є низький рівень концентрації виробництва, відповідно неможливість виникнення тут олігополій, а тим більше, монополій.

До складових аграрного ринку можна віднести три види ринків. По-перше, ринок засобів виробництва сільськогосподарського призначення, на якому аграрні виробники їх купують. По-друге, ринок продукції сільського господарства, де сільгоспвиробники виступають як продавці виробленої ними продукції. З погляду виду споживання вона може продаватися переробним підприємствам як сировина або безпосередньо домашнім господарствам як життєві блага. По-третє, ринок землі, якщо його допускає законодавча влада тієї чи іншої країни. Крім того, за умови існування «капіталістичних» відносин у сільському господарстві, тобто відносин найму працівників, тут функціонує і ринок праці.

На аграрному ринку функціонують два суб'єкти: продавці сільгосппродукції та її покупці. Такий підхід, зрозуміло, є досить узагальненим. За більш конкретного підходу продавцями на аграрному ринку є всі господарюючі суб'єкти, що реалізують товарну продукцію [1].

Результати виконаних досліджень дають можливість здійснити аналіз сучасного стану аграрного ринку України. Отже, в 2009 році Україна експортувала близько 24,5 млн т зерна більш ніж у 60 країн світу та увійшла у трійку лідерів країн – експортерів зерна. 2008–2009 маркетинговий рік відзначився тим, що вперше за роки існування незалежної України аграріям вдалось зібрати найбільший урожай зернових – понад 54 млн т.

За даними аналітичного центру «Украгроконсалт», з жовтня 2009 року почалось активне зростання цін на зерно, що дало змогу деяким сільгоспвиробникам одержати необхідні додаткові ресурси.

На сьогодні в Україні налічується понад 600 компаній, які експортують, насамперед, зернові культури. У більшості випадків вони не пов'язані з їх виробництвом. Така ситуація свідчить, що некоректно вести мову про повну монополізацію експорту зернових. Однак тут треба зважити на такі обставини:

- 1) абсолютна більшість виробників зерна не має можливості його зберігати;
 - 2) відсутнє належне інформаційне середовище на аграрному ринку;
 - 3) біржовий товарний ринок ще не виконує ролі прозорого і привабливого для контрагентів місця торгівлі;
 - 4) з боку аграріїв відсутня єдина узгоджена цінова політика щодо виробленої ними продукції.
- За таких умов їм практично протистоїть один з багатьох трейдерів, який має можливість диктувати їм ціни.

Крім того, трейдери нерідко надають кредити аграрним виробникам, фактично їх авансують і тому є власниками їх продукції ще до її закупівлі. Це своєрідні дочірні операції, проте завжди за низьких цін. Слід зважити і на ту обставину, що зернотрейдери-експортери під час формування закупівельних цін, як правило, ризики щодо неповернення податку на додану вартість перекладають на виробників зерна і, таким чином, зменшують рівень внутрішніх цін, погіршуючи скрутне становище аграрних підприємств [4].

Попри зниження вивізного мита на соняшник з 13 до 12%, з України в 2010 році вивезено 600 тис. т насіння, а інший урожай перероблений всередині країни. За інформацією Мінагрополітики, в 2008-2009 рр. на світові ринки було поставлено 2,1 млн т соняшnikової олії (на 58,8% більше, ніж у попередньому році) на суму 1,57 млрд грн – найліпший показник за всю історію України. Українська олія поставлялася до Індії, Туреччини та Єгипту.

Результати проведеного аналізу показують, що в Україні спостерігаються негативні тенденції в розвитку тваринництва. Для багатьох виробників вирощування худоби – збиткова діяльність. Нині кількість поголів'я великої рогатої худоби порівняно з 2000 роком знизилась на 53%, свиней – на 25, хоча позитивним моментом є збільшення чисельності поголів'я птиці на 45%. Недостатня потужність вітчизняної сировинної бази – ключова проблема продовольчої безпеки за забезпечення населення України м'ясопродуктами [7].

Проведені дослідження показали, що незважаючи на надзвичайну важливість молочної галузі для вітчизняної економіки, фактичний її стан протягом останніх 20 років не відповідає потенційним можливостям і постійно погіршується: так, поголів'я ВРХ (у всіх категоріях господарств) у 2011 р., порівняно з 1990 р. скоротилося майже у 3,1 рази. При цьому це зменшення у сільгоспідприємствах становило 10,5 разів, а у господарствах населення – близько 5%. Як наслідок, виробництво молока у всіх категоріях господарств зменшилось удвічі [7]. Внаслідок скорочення поголів'я молочних корів і відповідно зниження обсягів виготовленої сировини Україна змушена компенсувати нестачу за рахунок імпорту вже готових молочних продуктів. Таким чином, країна стає залежною від цін на світовому ринку. Ціни на готові молочні продукти в Україні не лише формуються за світовими тенденціями, а й випереджають їх. Закупівельні ціни на молоко у сільгоспідприємствах всіх регіонів України поступово підвищуються. Щомісячний приріст становить понад 3%.

Основними визначальними чинниками особливостей ринку молока і молокопродуктів є час, якість, асортимент і місце доставки продукції до споживача. Продукція має обмежений період реалізації, тому виникає необхідність розвиненої ринкової інфраструктури для безперервного збуту молочної продукції протягом року і забезпечення надходжень сировини на молокопереробні підприємства. Проте, в Україні не розвиваються молочні ферми, а переробні підприємства використовують для виготовлення молочної продукції молокосировину з господарств населення з високою бактеріальною забрудненістю. Особливої актуальності питання якості виготовленої молочної продукції набувають за членства України у СОТ. Українські виробники молока найближчим часом, доки буде існувати нинішня ситуація на ринку сировини, найвірогідніше не одержать дозволів на експорт молочної продукції до країн Євросоюзу.

Гострою проблемою сьогодення є питання інвестиційної привабливості секторів АПК. Міжнародна фінансова корпорація (ІФС) стверджує, що для неї найцікавішими є експорторієнтовані галузі: галузь

молочних продуктів, виробництво соків і напоїв та м'ясопереробна галузь. За даними представників корпорації, ІФС розподіляє проекти за ступенем ризику, за фазою розвитку компанії: у випадку фінансування до 50 млн дол. США – корпорація може надати до 35%, понад 50 млн дол. США – до 25 % загальної вартості проекту. У проектах із розширення потужностей і реконструкції вже існуючих компаній – участь корпорації може становити до 50 % загальної вартості проекту.

У середньостроковій перспективі Міжнародна фінансова корпорація сконцентрована на поліпшенні інфраструктури по всьому виробничому ланцюжку в аграрному бізнесі України, на інвестиціях, які підвищують продуктивність праці, різних технічних програмах допомоги, полегшеному доступі до фінансування для агровиробників.

У довгостроковій перспективі – сприяти проведенню регулятивних, земельних реформ, поліпшувати логістику й постачання кінцевих споживачів готовою продукцією, сприяти інтеграції українських сільгоспвиробників у глобальне співтовариство агропостачальників.

Стосовно виробників сільськогосподарської продукції можна сформулювати такі висновки:

1. На відміну від країн Заходу, вони практично не кооперовані між собою, не інтегровані із підприємствами третьої сфери АПК, не мають можливості самостійно зберігати і переробляти свою продукцію, здійснювати її експорт.

2. В Україні відсутня належна інфраструктура аграрного ринку, у тому числі інформація щодо його кон'юнктури.

3. Дія перших двох чинників зумовлює нерівноправне становище аграрних виробників на ринку щодо покупців їх продукції. Останні мають можливість значною мірою диктувати свої умови у встановленні цін на сільгосппродукцію. І це є головною причиною їх диспаритету «на виході», тобто за реалізації продукції, виробленої селянами за монополюно низькими цінами. Такий диспаритет доповнюється диспаритетом цін «на вході», тобто монополюно високими цінами на засоби виробництва, які купують сільгоспвиробники у підприємств першої сфери АПК.

Підвищення цін на техніку, пально-мастильні матеріали, енергоресурси, добрива тощо призводить до зростання собівартості продукції у сільському господарстві. Відповідно мали б зростати ціни на неї. Але це блокується усіма тими суб'єктами, котрі її купують. Диспаритет цін «на вході» і «на виході» сільського господарства знаходить вираження, насамперед, у низькому рівні рентабельності галузі, а для деяких видів продукції – навіть у її збитковості.

Висновки. У сучасному аграрному ринку України існує чимало проблем. Насамперед, це численність та уособлення сільськогосподарських товаровиробників у процесі реалізації своєї продукції, відсутність належної інфраструктури, незначна роль біржової торгівлі, непрозорість (тінізація) ринку тощо. Усе це призводить до нерівноправного становища сільгоспвиробників із суб'єктами, що купують їх продукцію, і з тими, у кого вони купують засоби виробництва. У підсумку з їх боку існує наявний диспаритет цін щодо сільгоспвиробників, котрі купують за монополюно високими цінами засоби виробництва, а свою продукцію реалізують за монополюно низькими цінами. Як відомо, ціни на засоби виробництва сільгосппризначення стрімко зростають, особливо на пально-мастильні матеріали, міндобриво.

Отже, вирішення цих проблем значною мірою залежить від держави, інакше кажучи, вирішення проблем аграрного ринку потребує активізації держави як його суб'єкта, використання нею таких важелів, як закупівля сільгосппродукції, особливо зерна, у держрезерви. Застава зерна і насіння соняшнику з використанням заставних цін, виконання державою хоча б частково функцій трейдера (за умови закупівлі продукції селян за більш високими цінами), організація державних бірж, державних елеваторів тощо. Проте і самі виробники сільгосппродукції повинні зміцнювати свої позиції на аграрному ринку за такими напрямками: створювати і розвивати постачальницько-збутові кооперативи, особливо це необхідно малим підприємствам, у тому числі ОСГ, для зберігання і первинної переробки сільгосппродукції; інтеграція аграрних товаровиробників із переробними і торговими підприємствами на засадах довгострокових контрактів, які забезпечили б рівновигідність партнерам [1].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аграрний сектор України у 2005 році / За ред. Ю.Ф. Мельника. – К., 2006. – 88 с.
2. Бачуріна І.В. Суть поняття «аграрний ринок» // Економіка АПК. – 2009. – № 10. – С. 108–111.
3. Біленький Ю.О. Аграрний ринок – першооснова створення міст // Економічні науки. Вісник Хмельн. нац. аграр. ун-ту. – 2010, № 2, Т.2. – С. 171–172.

4. Власов Д.В. Генезис формування поняття «ринок» / Д.В. Власов // Економіка АПК. – 2009. – №4. – С. 121–124.
5. Захарчук О.В. Ринок зерна: проблеми та сподівання // Економіка АПК. – 2003. – № 3. – С. 116–121.
6. Супіханов Б.К. Розвиток ринків аграрної продукції [монографія] / Супіханов Б.К. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2009. – 538 с.
7. Ємцев В. Конкурентоспроможність молокопереробних підприємств України // Продовольча індустрія АПК. – 2011. – № 1. – С. 8–11.

Методологические основы развития аграрного рынка Украины

В.М. Цихановская

Рассмотрены современное состояние, структура и субъекты аграрного рынка Украины. Определены главные его проблемы и возможные направления их решения.

Ключевые слова: аграрный рынок, предложение, субъекты рынка, спрос, конкуренты, товаропроизводители, агропродовольственная продукция, сельхозпредприятия.

The methodological basis of the agricultural market of Ukraine

V. Tsihanovska

The structure and subjects of the agricultural market of Ukraine are generalized. The main problems and possible solutions are treated.

Key words: agricultural market, offer, market actors, demand, competition, producers, agri-food products, agricultural enterprises.

УДК 631:316.422

НЩЕНКО В.С., канд. екон. наук

Одеський державний аграрний університет

СТРУКТУРНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

У статті проаналізовано сучасний стан виробництва продукції сільського господарства. Розглянуто проблеми, що зумовили складну економічну і соціальну ситуацію в регіоні. Визначено фактори, які негативно впливають на трансформаційні процеси в Одеському регіоні.

Ключові слова: реформи, перетворення, сільське господарство, сільськогосподарська продукція, рослинництво, тваринництво

Постановка проблеми. У науковій літературі існує ряд визначень для характеристики соціально-економічних процесів, що відбуваються в сільському господарстві України. Серед них такі: земельна, аграрна, агропромислова реформи, перехід до ринку і т.п. Ці визначення фіксують якісні зміни в аграрному секторі України, що дозволяє відзначити становлення нового аграрного ладу. Під ним розуміється система організації сільського господарства, що характеризується певними виробничими відносинами і новими формами господарювання на землі. Можна виділити істотні ознаки цього ладу:

- різноманіття форм земельної власності за переважної питомої ваги приватної власності в її індивідуальній та колективній формах;
- багатокладність аграрної економіки і свобода вибору селянами конкретних форм господарювання;
- відродження селянства як рівноправного громадського стану.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Перехід України до ринку змінив систему відносин у сільському господарстві. Відбувся перерозподіл виробництва сільськогосподарської продукції за регіонами країни.

Останніми роками змінюються пріоритети у виробництві продукції сільського господарства на підприємствах, що змінює спеціалізацію й регіону зокрема. З цього приводу академік П. Саблук зазначає, що «структурна трансформація організації сільського господарства в країні залежить від багатьох чинників, провідними з яких є земельна власність та земельні відносини, форми господарювання, відносини держави і ринку, стан банківсько-кредитної системи, матеріально-технічного забезпечення» [1, с. 3]. Відповідно для підвищення ефективності функціонування підприємств аграрного бізнесу необхідним є прийняття і реалізація програм розвитку вітчизняного АПК. В Україні прийнята і діє Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року, основна увага якої надається вирішенню проблем соціального розвитку, питанням розвитку аграрного ринку, фінансовому забезпеченню [2]. Аналогічні проблеми вирішує у своїй